Maria Aldea

INFORMAȚIE ENCICLOPEDICĂ ÎN *VOCABULARU ROMANO-FRANCESU, DE ION COSTINESCU (BUCUREŞTI, 1870)*

1. Referitor la prezența informației enciclopedice în dicționarele de limbă, s-au exprimat, de-a lungul timpului, nu puțini cercetători[1], atunci când s-au aplecat asupra analizei relației „cuvinte şi lucruri”[2]. De exemplu, Alain Rey (1982: 20–21) apreciază că „l'opposition traditionnelle entre les «mots» et les «choses» doit être remplacée par l'opposition réelle entre «mot qui désigne une chose» (encyclopédie) et «mot qui désigne un mot» (dictionnaire). On dira que le discours du dictionnaire est métalinguistique (discours sur les mots) alors que celui de l'encyclopédie ne l'est pas”[3].

Şi totuşi, în numeroase dicționare de limbă găsim, pe lângă informația lexicală ce tratează cuvintele în calitatea lor de semne lingvistice, şi o informație de natură enciclopedică ce studiază obiectele denotate prin cuvinte. Este cazul numelor proprii, întrucât este bine cunoscut că dimensiunea enciclopedică a unei producții lexicografice este dată şi de prezența numelor proprii în aceasta. Pentru Alain Rey (1982: 19), numele proprii „ils n'appartiennent à aucune langue (en tant que système) et fonctionnent dans toutes (avec quelques aménagements formels pour les plus courants). Désignant par nature un objet singulier, ils ont, il est vrai, une forme obligatoire; cependant ils ne sont pas, en général, envisagés comme signes, mais seulement comme le moyen d'accéder à ce qu'ils désignent”.

Bo Svensén (1993: 51–53) caută însă să explice prezența acestora în dicționarele de limbă, avansând următoarele trei ipoteze:

(a) „The most common reason is that the name has become lexicalized, i.e. it has changed from being a proper noun (a word denoting a unique phenomenon) to becoming an appellative or common noun (a word denoting one of several phenomena of same kind). This occurs when a name takes on a transferred meaning” (Svensén 1993: 51);

(b) „A proper name can also be of importance when it can form derivatives, since any connotations the name may have are often alluded to” (Svensén 1993: 52);

---

[1] Quemada (1968), Zgusta (1971), Rey (1982), Svensén (1993), Rey (2008), Atkins and Rundell (2008), Bidu-Vrănceanu (1993) ş.a.

[2] O expunere sintetică asupra receptării şi circulației acestei sintagme în lingvistica europeană şi, implicit, în cea românească realizează Valeria Guțu Romalo (2017: 71–79). Vezi, de asemenea, şi Lara (1989: 280–287).

[3] Pentru informații complementare referitor la delimitarea dintre dicționarele de limbă şi dicționarele enciclopedice, vezi Rey (2008: 159–161).

LR, LXVIII, nr. 2, p. 165–172, Bucureşti, 2019

BDD-A30963 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 21:28:11 UTC)

(c) „[...] the name has not become lexicalized, but has kept its character as a proper noun. Instead, it has undergone what is known as metonymy (‘change of name’)” (Svensén 1993: 52).

2. Raportându-ne la aceste date teoretice, în articolul de față, ne propunem să luăm în discuție maniera de prezentare a informației de natură enciclopedică, așa cum apare aceasta înregistrată în *Vocabularu romano-francesu*, elaborat de Ion Costinescu (Bucuresci, Tipographia Națională Antreprenor C.N. Rădulescu, 1870)[4], lucrare publicată în două volume ce înregistrează peste 28 000 de articole de dicționar şi oferă virtualului cititor o informație lexicală şi enciclopedică variată şi care, după cum mărturisește autorul, își are modelul în opere lexicografice de referință provenite cu precădere din arealul cultural occidental. Prin urmare, atenția noastră se va fixa nu asupra cuvintelor tehnice, ci asupra numelor proprii[5]. Astfel, pe baza inventarului realizat, vom examina tratamentul lexicografic acordat acestor unități lexicale (definiție, mărci de domeniu, tipologie). Dată fiind bogăția materialului lingvistic inventariat, în continuare, vom lua în discuție doar următoarele subclase: numele proprii de animale (zoonime), numele proprii de corpuri cereşti (stele, planete, constelații), respectiv numele proprii ce au ca referent o personalitate istorică, culturală etc.

2.1. Examenul articolelor consacrate numelor proprii de animale ne permite să notăm că prin cuvântul-titlu înregistrat se aduc în prim-plan referenți atât din lumea imaginară, mitologică, cât şi din lumea reală.

Astfel, în articolul consacrat lui *Pegas* (cf. VRF, *s.v. Pegasŭ*), observăm că prin cuvântul-titlu se denotă, se referențializează un animal fabulos, „cal aripat”[6], ce este delimitat şi precizat printr-o serie de informații culturale: este un animal sărbătorit de poeți care, în muntele Helicon (un munte dedicat lui Apolon şi muzelor, din provincia Beoția, cu capitala Teba), cu o lovitură de picior în pământ a făcut să se nască fântâna Hippocrene sau „izvorul calului”, consacrată muzelor (cf. Landais 1834, s.v. *Pégase*, *Hippocrène*).

Spre deosebire de acest articol, toate celelalte zoonime conțin în câmpul informațiilor de natură gramaticală marcajul apartenenței la clasa lexico-gramaticală a substantivelor proprii – „nume propriu”[7] sau „nume”[8] –, respectiv a supranumelor[9].

[4] Exemplarul consultat de noi, cu cota 195405, se află în fondul de carte al Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga”, din Cluj-Napoca.

[5] Despre analiza numelor proprii în diverse dicționare cu limba de bază română, vezi Aldea (2007), Harhătă (2015), Pricop (2017).

[6] În transcrierea articolelor am respectat principiile stabilite de Asan, Bulgăr şi Căplescu 1959: 21–24, respectiv de Fischer 1962: 577–581.

[7] Beneficiază de marcajul integral al apartenenței la subclasa numelor proprii următoarele cuvinte-titlu: *Bucefalŭ*, *Griveŭu*, *Boghianŭ*, *Bolocanŭ*, *Bourénŭ*, *Buzilă*, *Boțiană*, *Gâmanŭ, -ă*, *Codalbŭ, -ă* (cf. VRF, s.v.).

[8] Cu excepția articolului consacrat lui *Zorilă* (cf. VRF, s.v.), remarcăm în cazul vocilor ce conțin în descriere doar marca „nume” (cf. VRF, s.v. *Joianŭ*, *Prianŭ*, *Tărgianŭ*, *Sămbotină*) că autorul alege să indice prin corespondentul francez subclasa numelor proprii, „nom propre”.

BDD-A30963 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 21:28:11 UTC)

Intrarea dedicată lui *Bucefal* (cf. VRF, s.v. *Bucefalŭ*) beneficiază, de asemenea, de o explicație de natură enciclopedică, introdusă, după cum se poate observa, prin sintagma clasificatoare „nume propriu", urmată de specificarea individualizatoare „al calului lui Alexandru cel Mare"[10].

Corpul articolului *Grivei* (cf. VRF, s.v. *Griveĭu*) aduce în fața noastră două valori semantice vehiculate prin cele două comentarii. Prin primul comentariu, referentul este încadrat într-o rasă a câinilor, „câine englez cu părul zburlit"[11], în timp ce prin al doilea se aduce o clarificare ce delimitează, identifică şi desemnează orice virtual „câine cenuşiu, vânăt, flocos".

Cu grupajul ce urmează, aducem în prim-plan o serie de nume proprii pe care țăranii români le dau animalelor folosite la tracțiune, anume boilor, vacilor şi vițeilor.

Astfel, exceptând cuvântul-titlu *Murgoci* (cf. VRF, s.v. *Murgociŭ*), pe care Costinescu îl încadrează în subtipul supranumelor[12], în toate celelalte exemple cuvântul-titlu este explicat prin indicația gramaticală „nume" sau „nume propriu"[13] urmat de structura relativă „ce se dă" sau „ce dau", însoțită sau nu de tipul agentiv („românii", „sătenii români", „sătenii", „săteanul", „țăranii"), şi de identificarea animalului (bou, vacă, viței). Aşa cum se poate observa, aceste nume proprii au fost create pe baza unor substantive comune şi adjective substantivizate, ce au suferit atât un transfer lexico-gramatical, cât şi unul semantic şi trimit fie la o caracteristică fizică (*buzilă* 'buză ce atârnă jos la unele dobitoace') sau la o calitate intelectuală peiorativă (*bolocan*, cu sensul 'nerod, stupid, prost ca un bou', întrebuințat mai ales în registru familiar), fie la o zi a săptămânii sau la unul dintre momentele zilei [vezi, în acest sens, explicația amplă consacrată articolului *Zorilă* (cf. VRF, s.v.), şi anume „nume ce dau țăranii vițelului ce se naşte în zori, precum *Murgoci*, celui născut în murgul serei, şi, prin extensiune, *Joian*, celui născut joia, *Sămbotian*, *Duman*, *Mărțian*, *Mercan*, *Viorian*, celor născuți sâmbătă, duminică, marți, miercuri, vineri."].

Notăm, în cazul a două articole, pe poziția cuvântului-titlu, prezența perechilor formate prin derivare moțională în raport cu genul, anume masculin/feminin (cf. VRF, s.v. *Codalbŭ, -ă*, *Gămanŭ, -ă*). În cazul perechii *Găman, -ă*, este explicat doar referentul mascul: „[n]ume propriu ce se dă unora din boi", generat prin alunecare semantică de la o valoare adjectivală 'persoană care mâncă mult şi foarte iute'. În schimb, pentru perechea *Codalb,-ă*, mai întâi se descrie obiectul-referent atât mascul, cât şi femelă ('bou sau vacă cu coada albă'), apoi se denumeşte obiectul-referent tocmai prin această însuşire: „nume propriu ce dau românii boilor şi vacelor". Remarcăm tot în componența acestui articol şi prezența intrării secundare cu valoare diminutivală, *codalbuță* 'codalbă mică, june'.

[9] Cf. VRF, s.v. *Murgociŭ*.

[10] Alexandru cel Mare (sec. IV î.H.) este o personalitate istorică de referință a lumii elenistice antice.

[11] Acest sens este înregistrat de către Landais doar în *Errata*, s.v. *Griffon*.

[12] VRF, s.v. *supranume*, îl defineşte ca „numele ce se adaugă numelui propriu; prenume, numele familiei", spre deosebire de valoarea semantică actuală vehiculată, anume cea de „poreclă".

[13] Vezi notele 7 şi 8.

BDD-A30963 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 21:28:11 UTC)

2.2. Lectura celor zece articole ce înregistrează nume proprii de astronime (stele, planete, constelații) ne permite să observăm că, dacă pentru articolul *Aridna* avem imediat marcată definiția explicativă „steaua din coroana boreală” (cf. VRF, s.v. *Aridna*), respectiv, pentru articolul *Prometeu*, avem consemnată doar indicația „o constelație” (cf. VRF, s.v. *Prometeŭ*), în toate celelalte articole aici analizate referentul este explicat prin precizări de tip „(o) planetă”, „(o) constelațiune” (cf. VRF, s.v. *Ceresa*, *Esculapŭ*, *Faetonŭ*) sau sintagmă de tipul „constelațiune meridională” (cf. VRF, s.v. *Fenixŭ*, *Idrâ*), ori un enunț mai amplu (cf. VRF, s.v. *Pallas*, *Erculŭ*, *Iadele*). Aceste definiții conțin un marcaj de domeniu specializat de tipul „termen de astronomie” sau „în astronomie” plasat fie în poziție inițială în corpul articolului (cf. VRF, s.v. *Iadele*), fie la final (cf. VRF, s.v. *Fenixŭ*, *Ceresa*, *Esculapŭ*, *Idră*, *Pallas*), ori în poziție mediană (cf. VRF, s.v. *Faetonŭ*, *Erculŭ*).

Subliniem, de asemenea, prezența, în corpul articolului *Pallas* (cf. VRF, s.v.), a referinței de natură culturală la numele astronomului, fizicianului şi medicului german Heinrich Wilhelm Olbers (1758–1840), cel care a descoperit asteroizii Palas şi Vespa, „la Bremen, în 28 martie 1802” (cf. Landais 1834, s.v. *Pallas*), respectiv în articolele *Ercul* şi *Iadele* a unor descrieri ce completează înțelegerea printr-o informație descriptivă specializată: „[c]onstelațiune boreală compusă din 130 stele” (cf. VRF, s.v. *Erculŭ*) şi „[c]onstelațiune compusă din 7 stele în formă de Y pe fruntea taurului” (cf. VRF, s.v. *Iadele*).

Nu în ultimul rând, se cuvine remarcat că, exceptând un singur articol unde se dau indicații de domeniu multiple (cf. VRF, s.v. *Idră*), majoritatea articolelor beneficiază de o indicație de domeniu dublă, termen de astronomie şi termen de istorie naturală sau termen de astronomie şi termen de mitologie, acestea din urmă fiind cele mai numeroase[14].

2.3. Prezența a patru articole consacrate unor nume proprii ce au ca referent o personalitate istorică, culturală ne aduce în prim-plan nume de referință din istoria lexicografiei europene[15] – „Calepin [...]. Această zicere a fost numele unui gramatist şi a unui dicționar făcut de acesta” (cf. VRF, s.v. *Calepinŭ*) –, din istoria universală[16] – Cezar, „numele unui faimos împărat” (cf. VRF, s.v. *Cesarŭ*) –, din istoria religiilor – Dalai Lama, „Capul religiunei tartarilor idolatri, sau mai bine Dumnezeul lor viețuitor” (cf. VRF, s.v. *Dalailama*) –, respectiv, din istoria filosofiei, şi anume Epimenide[17], celebrul „filosof din Creta” (cf. VRF, s.v. *Epimenide*). Dacă în articolele consacrate lui *Calepin* şi *Cezar*, VRF consemnează şi valoarea comună „[c]ulegere de ziceri, de note, de extracturi ce cineva face pentru trebuința sa” în cazul primului (cf. VRF, s.v. *Calepinŭ*), respectiv nume „care mai apoi a devenit un nume comun al împăraților, este sinonim cu împărat,

[14] Numele proprii ce denotă referenți din domeniul mitologiei vor constitui obiect de studiu într-o lucrare viitoare.

[15] Este vorba de Ambrogio Calepino, cel care a elaborat, în 1502, un dicționar latin.

[16] Se face trimitere la Caius Iulius Caesar, „părintele Imperiului Roman”, care a trăit în sec. I î.H.

[17] Filosof cretan din Knossos, care a trăit în sec. VI î.H.

BDD-A30963 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 21:28:11 UTC)

monarh" în cazul al doilea (cf. VRF, s.v. *Cesarŭ*), în schimb, în corpul articolului *Epimenide* (cf. VRF, s.v. *Epimenide*) se aduce o informație enciclopedică amplă, introdusă prin verbul metalingvistic „a zice" folosit cu valoare impersonală, şi anume: „[s]e zice că intrând într-o cavernă, a dormit acolo 27 ani. (Plutarh zice 50 şi Diogen Laerțeu 57.) Şi că ieşind nu mai cunoştea pe nimeni". Aşa cum se poate vedea, acest comentariu amplu este completat parantetic, prin perechea de paranteze rotunde, cu o informație suplimentară ce semnalează consemnarea distinctă a evenimentului, anume după Plutarh ar fi dormit 50 de ani, iar după Diogenes Laertios numărul anilor s-ar fi ridicat la 57. Tot în descrierea acestui ultim articol, notăm şi indicarea apartenenței la domeniul mitologic.

3. În loc de concluzii. Lectura celor 30 de articole de dicționar analizate aici ne permite următoarele constatări:

(a) Toate articolele conțin informații de natură gramaticală. Toate au marcată clasa gramaticală, substantiv (redat abreviat prin „s."), şi, cu excepția articolelor *Codalbŭ, -ă* şi *Gâmanŭ, -ă* (cf. VRF, s.v.), toate celelalte au indicată şi categoria genului: masculin (*Boghianŭ*, *Bolocanŭ*, *Bourénŭ*, *Bucefalŭ*, *Cesarŭ*, *Dalailama*, *Epimenide*, *Erculŭ*, *Esculapŭ*, *Faetonŭ*, *Fenixŭ*, *Griveĭu*, *Joianŭ*, *Murgociŭ*, *Pegasŭ*, *Prianŭ*, *Tărgșianŭ*; cf. VRF, s.v.), feminin (*Aridna*, *Boțiană*, *Buzilă*[18], *Ceresa*, *Iadele*, *Idră*, *Pallas*[19], *Sămbotină*, *Zorilă*; cf. VRF, s.v.) şi eterogen (*Calepinŭ*, *Prometeŭ*; cf. VRF, s.v.). Doar un singur articol, *Iadele* (cf. VRF, s.v.), conține şi indicația asupra întrebuințării sale doar cu formă de plural.

(b) În ceea ce priveşte definiția, aceasta conține (b_1) elemente ce precizează subclasa substantivului, mai exact „nume propriu", (b_2) apartenența, în general, la un domeniu (astronomie, mitologie, istorie naturală) fie printr-un marcaj tehnic („termen de"+ numele domeniului), fie printr-o precizare de tip „constelație", „planetă" etc., (b_3) registrul de întrebuințare şi actanții implicați, (b_4) informații culturale.

(c) Referitor la valoarea lexico-gramaticală şi semantică, observăm că unele dintre acestea au o valoare substantivală sau adjectivală comună ce dobândeşte, prin transfer metaforic, şi o valoare specifică de a designa un obiect singular, unic, respectiv viceversa; altele sunt generate tot prin transfer semantic de la un domeniu de întrebuințare spre un altul (de exemplu, dinspre mitologie spre astronomie), fiind adaptate fonetic, grafic şi morfologic sistemului lingvistic al limbii române, în timp ce altele sunt create exclusiv pe teren românesc (în general, numele de animale sunt date după zilele săptămânii, după anumite proprietăți fizice referitoare la culoarea părului, fizionomie etc.).

(d) Față de formele de scriere actuale ale numelor proprii, notăm câteva diferențe: în loc de actualul *Ariadna*, *Aridna*, în loc de *Dalai Lama*, *Dalailama*, în loc de *Hercule*, *Ercul*, în loc de *Hidră*, *Idră*.

[18] Conservă categoria genului corespunzătoare echivalentului francez *babine* (cf. Landais 1834, s.v. *Babine*).

[19] Conservă categoria genului corespunzătoare echivalentului francez *pallas* (cf. Landais 1834, s.v. *Pallas*).

BDD-A30963 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 21:28:11 UTC)

CORPUS[20]

Aridna *s.f.* Steaua din coroana boreală.
Boghian *s.m*. Nume propriu ce românii dau unui bou, precum şi *Joian*, *Mândrilă* etc.
Bolocan *s.m*. Nume propriu ce se dă unui bou. – *fam*: nerod, stupid, prost ca un bou.
Boţiană *s.f.* Nume propriu ce dau ţăranii la vaci.
Bourean *s.m*. Nume propriu ce se dă unui bou.
Bucefal *s.m*. Nume propriu al calului lui Alexandru cel Mare. – Cal de paradă, cal de bătălie. *Bucéphale*.
Buzilă *s.f.* Nume propriu ce se dă unui bou... Buză ce atârnă în jos la unele dobitoace. *Babine*.
Calepin *s.etr*. Culegere de ziceri, de note, de extracturi ce cineva face pentru trebuinţa sa. Această zicere a fost numele unui gramatist şi a unui dicţionar făcut de acesta. *Calepin*.
Ceresa *s.f. mitol*. Zeiţa secerişului, agriculturii. – *t. de astr*. O planetă. *Cérès*.
Cezar *s.m*. Chezar, numele unui faimos împărat care mai apoi a devenit un nume comun al împăraţilor, este sinonim cu împărat, monarh. *César*.
Codalb, -ă *s*. Bou sau vacă cu coada albă. Nume propriu ce dau românii boilor şi vacelor, precum: *Boghian*, *Zorilă*, *Joian* şi *Codalb*. – *dim*. *Codalbuţă*: codalbă mică, june.
Dalai Lama *s.m*. Capul religiunei Tartarilor idolatri, sau mai bine Dumnezeul lor vieţuitor. *Dalai-Lama.*
Epimenide *s.m. t. mitologie*. Filosof din Creta. Se zice că intrând într-o cavernă, a dormit acolo 27 ani. (Plutarh zice 50 şi Diogen Laerţeu 57.) Şi că ieşind nu mai cunoştea pe nimeni. *Épiménide*.
Ercul *s.m. mitol*. Semizeu cărui i se atribuia puterea corpului. Este reprezintat sub figura unui om viguros, acoperit cu o piele de leu şi armat cu o măciucă. – *t. de ast*. Constelaţiune boreală compusă din 130 stele. *Hercule*. *fig*. Om cu o putere extraordinară.
Esculap *s.m. mit*. Zeul medicinei. Este reprezentat cu o şopârlă pe mână sau împregiurul braţului şi cu un cocoş lângă dânsul. – *t. de astr*. O constelaţiune. *Esculape*.
Faeton *s.m. mitol*. Fiul Soarelui şi al Climenii. Vrând a conduce carul tatălui său, trăznit de Joia şi aruncat în Eridan. – O constelaţiune. – Un fel de caleaşcă cu duoă roate, şi astăzi *faiton*, un fel de trăsură nobilă. *Phaeton*.
Fenix *s.m*. O pasăre fabuloasă, unică în feliul ei, care renăştea din cenuşa sa. – *fig*. Superior între cei ca dânsul [...]. Stil familiariu, mai de multe ori glumeţiu sau chiar derizoriu. – *t. de ist.nat.* un feliu de fluture. – *t. de astr*. O constelaţiune meridională.
Găman, -ă *s.* Persoană care mănâncă mult şi foarte iute. *fam*. *Goulu-e, Glouton*. – Nume propriu ce se dă unora din boi.
Grivei *s.m*. Câine englez cu părul zburlit. – Nume propriu ce se pune unui câine cenuşiu, vânăt, flocos. *Griffon*.
Iadele *s.f. plr. t.de astr*. Constelaţiune compusă din 7 stele în formă de Y pe fruntea taurului. *Hyades*. - *mitol*. 7 surori fiice ale lui Attlas şi Etra care plânse moartea fratelui lor cu atâta durere încât zeii le schimbară în stele. După alţii, aceste sunt 7 nimfe ce fură transportate de Joe în cer şi schimbate în stele spre a le scăpa de răzbunarea Junei care voia a le pedepsi pentru îngrijirea ce avu d-a creşte pe Bacus.
Idră *s.f.* În propriu, şearpe ce vieţuieşte în râuri şi eleşteie. – Şearpe fabulos cu şeapte capete dintre care, tăindu-i-se unul, renăştea în loc mai multe. Ercul le reteză dintr-o singură lovitură şi aceasta fu cea mai glorioasă din faptele seale. – *fig*. Rău care creşte cu cât cineva se sileşte a-l stârpi. [...] – *t. de astr.* O constelaţiune meridională. [...].
Joian *s.m*. Nume ce dau sătenii români unor boi, precum *Buzilă*, *Mândrilă*, *Zorilă*, aşa şi *Joian*. *Nom propre donné des villageois aux boeufs*.

[20] Toate articolele incluse în corpusul nostru au fost preluate din VRF şi transcrise conform principiilor în uz (vezi *supra* nota 6). Am ales să conservăm în conţinutul propriu-zis al studiului nostru şi trimiterea (VRF, s.v.) la cuvântul-titlu din textul-sursă tocmai pentru a facilita unui virtual cititor o rapidă identificare şi consultare a acestuia.

BDD-A30963 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 21:28:11 UTC)

Murgoci *s.m*. Supranume dat de țărani unui bou murg. *Boeuf qui a le poil bai*.
Pallas *s.f.* Zeea resbelului. – În astronomie, planetă descoperită de Olbers. *Pallas*.
Pegas *s.m. mitol*. Cal aripat, celebrat de poeți, care, în muntele Elicon, cu o lovitură de picior făcu să nască fântâna numită Ippocrena, consacrată muzelor. *Pégase*.
Prian *s.m*. Nume ce dau sătenii români unor boi, precum *Mândrilă*, *Zorilă*, *Joian*, aşa şi *Prian*. *Nom propre donné de villageois aux boeufs*.
Prometeu *s.etr*. O constelație. *Prometee*. *plr*.[...].
Sâmbotină *s.f.* Nume ce dă săteanul vacei lui. *Nom propre que le paysan donne à sa vache*.
Târzian. *s.m*. Nume ce dau sătenii unor boi, precum *Joian*, *Sâmbotan* etc. *Nom propre donné de villageois à un boeuf qui est lent à marcher.*
Zorilă. *s.f.* Nume ce dau țăranii viţelului ce se naşte în zori, precum *Murgoci*, celui născut în murgul serei, şi, prin extensiune, *Joian*, celui născut joia, *Sâmbotian*, *Duman*, *Mărțian*, *Mercan*, *Viorian*, celor născuți sâmbătă, duminică, marți, mercuri, vineri. *Nom que les Vilageois donnent à leurs boeufs*.

SURSE

VRF: Ion Costinescu, *Vocabularu romano-francesu*, lucratu dupe Dicționarulu Academiei Francese, dupe alu lui Napoleone Landais şi alte dicţionare latine, italiane, etc., vol. I–II, Bucuresci, Tipographia Națională, Antreprenor C. N. Rădulescu, 1870.
Landais 1834: Landais, N., *Dictionnaire général et grammatical des dictionnaires français*, vol. I–II, Paris, Imprimerie d'Éverat, 1834, consultat pe http://gallica.bnf.fr [14/12/2018].

BIBLIOGRAFIE

Aldea, Maria, 2007, „Imaginea Transilvaniei pe baza toponimiei din *Lexiconul de la Buda* (1825)", în Botoşineanu, Luminița *et al.* (coord.), *Români majoritari/Români minoritari: interferențe şi coabitări lingvistice, literare şi etnologice*, Iaşi, Alfa, p. 11–17.
Asan, F., Gh. Bulgăr, C. Căplescu, 1959, „Proiect de transcriere a textelor cu caractere latine din secolul al XIX-lea", *Limba română*, VIII, 1, p. 21–24.
Atkins, B.T. Sue, Michael Rundell, 2008, *The Oxford Guide to Practical Lexicography*, Oxford-New York, Oxford University Press.
Bidu-Vrănceanu, Angela, 1993, *Lectura dicționarelor*, Bucureşti, Editura şi Atelierele Tipografice „Metropol".
Fischer, I., 1962, „Principii de transcriere a textelor româneşti", *Limba română*, XI, 5, p. 577–581.
Guțu Romalo, Valeria, 2017, „«Cuvinte şi lucruri» – gânduri răzlețe", în Adina Chirilă (coord.), *Omul de cuvânt. In honorem Gheorghe Chivu*, Cuvânt-înainte de Adina Chirilă, Iaşi, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, p. 71–79.
Harhătă, Bogdan, 2015, „Informație enciclopedică în dicționarele româneşti din secolul al XIX-lea", *Dacoromania*, XX, 2, p. 135–151.
Lara, Luis Fernando, 1989, „30. Dictionnaire de langue, encyclopédie et dictionnaire encyclopédique: le sens de leur distinction", în *Wörterbücher. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*, Erster Teilband, band 5.1 *Handbücher zur Sprach- und Kommunikations-wissenschaft*, Mitbegründet von Gerold Ungeheuer, Herausgegeben von Hugo Steger, Herbert Ernst Wiegand, Berlin–New York, Walter de Gruyter, p. 280–287.
Pricop, Alina-Mihaela, 2017, „Nume proprii în dicționarele multilingve românești", în Oliviu Felecan (ed.), *Actele Conferinței Internaționale de Onomastică „Numele şi Numirea"*, ediția a IV-a, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, p. 980–988.

BDD-A30963 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 21:28:11 UTC)

Quemada, B., 1968, *Les dictionnaires du français moderne, 1539–1863*, Paris, Didier.
Rey, Alain, 1982, *Encyclopédies et dictionnaires*, Paris, Presses Universitaires de France.
Rey, Alan, 2008, *De l'artisanat des dictionnaires à une science du mot. Images et modèles*, Paris, Armand Colin.
Svensén, Bo, 1993, *Practical Lexicography. Principles and Methods of Dictionary-Making*, Translated from the Swedish by John Sykes and Kerstin Schofield, Oxford-New York, Oxford University Press.
Zgusta, Ladislav, 1971, *Manual of Lexicography*, The Hague–Paris, Mouton.

INFORMATION ENCYCLOPÉDIQUE DANS LE *VOCABULARU ROMANO-FRANCESU* [VOCABULAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS] *DE ION COSTINESCU (BUCAREST, 1870)*

(Résumé)

Dans notre étude, nous nous proposons de nous pencher sur la manière de présentation de l'information encyclopédique telle qu'elle est enregistrée dans le *Vocabularu romano-francesu* [Vocabulaire Roumain-Français], rédigé par Ion Costinescu (Bucarest, 1870). Ainsi, notre attention se fixe sur l'inventaire des noms propres (noms d'animaux, noms de corps célestes, noms de célébrités) et sur leur traitement lexicographique.

Cuvinte-cheie: dicționar, nume propriu, tratament lexicografic, Ion Costinescu.

Mots-clés : dictionnaire, nom propre, traitement lexicographique, Ion Costinescu.

Universitatea Babeş-Bolyai,
Cluj-Napoca
aldea_maria@yahoo.com

BDD-A30963 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 21:28:11 UTC)